

Van gids naar sherpa

Hoe zien wij onze rol als ouder? Zien we onszelf als een soort bondgenoot of metgezel, of eerder als een soort voorbeeldfiguur? Laat ik wat dat betreft voor mezelf spreken. Toen onze kinderen klein waren zag ik mezelf primair als een gids. Ik zou hun de weg wijzen. Ik zag mezelf als hun rolmodel. Was dat model succesvol? Niet echt. Nogal eens werkte het averechts. Als ik zei ‘We gaan linksaf’, leek het wel alsof zij per definitie rechtsaf gingen. Maar wat zou je als ouder dan als zelfbeeld kunnen omarmen? Je hebt tenslotte wel de verantwoordelijkheid over je kinderen. Ik zou je wat dat betreft in overweging willen geven om het beeld van een gids om te denken in dat van een sherpa. Sherpa's zijn een van oorsprong Tibetaans volk. Ze zijn vooral bekend vanwege hun werkzaamheden als klimmer en drager; ze zijn er om bergbeklimmers te ondersteunen. Waarom is naar mijn overtuiging het beeld van een sherpa accurater dan dat van een gids? Omdat het leven van onze kinderen primair hún leven is. We kunnen ze niet de weg wijzen, het is immers hun leven. Onze rol is belangrijk. We zullen ze – net als een sherpa – moeten behoeden voor gevaar. Maar onze rol is vooral dienstbaar.

Misschien heb je jezelf weleens horen uitroepen: ‘Het is hier toch geen hotel?!’ Nou, ik heb slecht nieuws voor je. Kinderen grootbrengen betekent dat je in zeker opzicht wél een hotel hebt. Sterker nog, het is nog veel erger dan een hotel. Ze betalen namelijk helemaal niets en ze zijn voorlopig nog niet weg.

Lastig gedrag

Stel, je kind vertoont voor jou lastig gedrag. Het doet onbeleefd tegen visite, zit de hele dag te gamen of maakt geen huiswerk. Je kind doet iets niet waarvan jij vindt dat het dat wél moet doen (opruimen) of doet juist iets wél waarvan jij vindt dat het dat niet moet doen (troep maken). Wat is dan je eerste neiging? Je neiging is het lastige gedrag te bestrijden. Het als ongewenst te zien. Je bent geneigd je kind te verbieden wat het doet of te verplichten te doen wat het niet doet. Kortom, de strijd aan te gaan. Lastig gedrag te doen verdwijnen.

Als ouder ontwikkel je in de loop der tijd meerdere strategieën om dat doel te bereiken. In den beginne ben je als jonge, onervaren ouder geneigd de botte bijl te hanteren (straffen, verbieden, commanderen, afzonderen in een *naughty corner*), maar al snel kom je erachter dat dit soort benaderingen tijdelijk, niet of zelfs averechts werken. Als kinderen iets niet mogen, willen ze het juist. En als ze iets moeten, willen ze het juist niet. Daarom werkt het vaak beter om kinderen die hun bord niet leeg willen eten te verbieden om dat wel te doen. 'Anders word je te snel groot.' Dan willen ze het juist. Helaas werkt deze *reversed psychology* vooral bij kleine kinderen. Na een tijdje krijgen ze de truc in de gaten. Het heeft waarschijnlijk niet veel effect om een veertienjarige te verbieden zijn huiswerk te maken, omdat-ie anders de Nobelprijs zal winnen.

Zodra we als ouders merken dat straffen niet werkt, proberen we het over een ‘andere’ boeg te gooien, die van het belonen of complimenteren. Ik schrijf bewust ‘andere’ tussen aanhalingstekens, want alhoewel straffen en belonen elkaars tegenovergestelde lijken te zijn, zijn ze in feite twee zijden van een en dezelfde medaille: de medaille van het extern sturen van gedrag. Straffen en belonen werkt misschien prima als het gaat om een puppytraining, maar het is natuurlijk de kunst om kinderen zelf te laten nadenken. Normen en waarden, een geweten en het vermogen kritisch na te denken kun je er bij kinderen niet van buitenaf in proppen, ze zullen het zelf moeten ontwikkelen.

Uiteraard zijn er naast straffen en belonen nog (vele) andere manieren om lastig gedrag aan te pakken. We kunnen het negeren in de hoop dat het uitdooft. Of een grapje maken in de hoop de aandacht af te leiden. ‘Kijk, Jantje, daar, een paard in de wei, laat nu de haren van je zusje maar even los.’ Uiteraard kunnen we ook de zogenaamde autoritatieve aanpak hanteren: de aanpak die het verstandige midden aanhoudt tussen aan de ene kant de laissez-faire-, de alles-mag-benadering en aan het andere uiterste de autoritaire luister-naar-wat-ik-zeg-aanpak. En op zich is er niks mis met de autoritatieve benadering. Zo blijkt uit onderzoek dat de meeste ouders in Nederland de voorkeur aan deze benadering geven: heldere grenzen en daarbinnen een verstandige, op redelijkheid gebaseerde dialoog tussen ouder en kind. Maar hoe verstandig deze benadering ook is, ze heeft met alle benaderingen gemeen dat lastig gedrag primair als onwenselijk gezien wordt. Het is iets wat wij niet willen. Maar hoe zou het zijn om het om te denken? Hoe zou het zijn om lastig gedrag te benaderen als gewenst gedrag?

**Pielen op de computer
is misschien wel de
effectiefste vorm
van huiswerk.**